

ANTANAS
MACEINA

RAŠTAI

IX

A N T A N A S
M A C E I N A

RAŠTAI

IX

FILOSOFIJA IR KULTŪRA
KALBOS FILOSOFIJA
LITERATŪRINĒS INTERPRETACIJOS

MARGI RAŠTAI
Vilnius, 2004

UDK 1(474.5)

Seriya leidžiama nuo 1987 m.

Parengė

ANTANAS RYBELIS

ISBN 9986-09-263-9

© Sudarymas-A. Rybelio, 2004
© Leidykla „Margi raštai“, 2004

SUDARYTOJO PASTABOS

Paskelbus A. Maceinos „Raštų“ pirmuosiuose aštuoniuose tomuose visus atskiromis knygomis išėjusius veikalus bei didesnės apimties studijas, didelė jo kūrybinio palikimo dalis liko išbarstyta tarpukario Lietuvos ir iševijos periodinėje spaudoje bei kai kuriuose rinkiniuose. O A. Maceina buvo, kaip reta, kūrybingas ir produktyvus filosofas. Jis aktyviai bendradarbiavo daugelyje mokslinių, kultūrinių ir politinių periodinių leidinių. Iš tarpukario periodikos pirmiausia minėtini žurnalai „Logos“, „Židinys“, „Naujoji Romuva“, „Ateitis“, „Tiesos kelias“, „Lietuvos mokykla“, „Naujoji Vaidilutė“ ir kt. Gyvendamas emigracijoje svariausius ir įdomiausius savo straipsnius A. Maceina spausdino daugiausia žurnale „Aidai“, taip pat žurnaluose „Tremtinių mokykla“, „Į laisvę“, „Ateitis“, „Šaltinis“, „Laiškai lietuviams“, „Naujasis gyvenimas“, „Ateitinkų keliu“, „Laivas“, „Pradalgės“, laikraščiuose „Literatūros lankai“, „Draugas“, „Tėviškės žiburiai“ bei kai kuriuose teminiuose testiniuose straipsnių rinkiniuose.

Surinkus visa, ką A. Maceina yra paskelbęs periodikoje, susidarytų dar ne mažiau kaip keturi didžiuliai tomai, net ir atmetus tas publikacijas, kurios sudarydavo vėliau išėjusių veikalų atskirus skyrius.

A. Maceinos publikacijos periodikoje apima labai platų temų ir problemų spektrą. Sąlygiškai jas galima būtų suskirstyti į tokias temines grupes: 1) bendrieji filosofijos klausimai, 2) kultūros filosofija, 3) religijos filosofija, 4) pedagogikos ir ugdymo filosofija, 5) kalbos filosofija, 6) politologija, 7) moterystės filosofija, 8) literatūrinės interpretacijos, 9) publicistika, apimanti autoriaus pasisakymus aktualiais to meto visuomenės gyvenimo ir veiklos klausimais, 10) recenzijos.

Formuojant atskirus A. Maceinos „Raštų“ tomus iš jo straipsnių periodikoje mėginta straipsnius grupuoti pagal artimas temas darant tik nedidelę atranką - šiaip stengtasi apimti visa, ką A. Maceina yra parašęs atitinkama tema.

Kai kurie periodikoje spausdinti didesnės apimties darbai, atsižvelgiant į jų tematiką ir problematiką, jau paskelbti išėjusiuose „Raštų“ tomuose kaip papildantys juose spausdinamus atitinkamos tematikos veikalus. Taip pat jau paskelbti ir straipsniai iš periodikos pedagogikos filosofijos klausimais - jie tilpo A. Maceinos „Raštų“ VIII tome, skirtame pedagogikos ir ugdymo filosofijai.

Šiame, devintajame, tome spausdinami straipsniai bendraisiais ir kultūros filosofijos klausimais - jie sudaro pirmąją tomo dalį, pavadintą „Filosofija ir

kultūra"; antroji dalis skirta kalbos filosofijai; trečiojoje - filosofinės literatūrinių kūrinių interpretacijos.

Kadangi A. Maceinos straipsniai rašyti įvairiu metu ir redaguoti įvairių redaktorių, tad dabar rengiant juos spaudai buvo mėginta pirmiausia suvienodinti skyryba, ištaisyti aiškias korektūros klaidas, patikslinti tikrinių vardų rašybą pagal dabartinius jų rašybos reikalavimus, kai kurias Naujojo Testamento citatas pagal Petro Kimbrio redaguotą Česlovo Kavaliausko vertimą. Taip pat šiek tiek pakoreguotos bibliografinės nuorodos. Tačiau A. Maceinos vartojama leksika ir gramatinės formos nebuvo taisomos.

BIBLIOGRAFINĖS NUORODOS

Filosofija ir kultūra

Dabarties filosofijos keliai - spausdinama iš: „Naujoji Romuva“, 1937, Nr. 11, p. 259-260; Nr. 12, p. 286-287; Nr. 13/14, p. 316-317.

Žmogaus filosofijos vaidmuo - spausdinama iš: „Tremtinių mokykla“, 1946, Nr. 1, liepa, p. 3-9.

Žmogaus gyvenimo prasmė - spausdinama iš: „Tremtinių mokykla“, 1946, Nr. 3-4, rugsėjis-spalis, p. 1-12.

Kultūros tragizmas - spausdinama iš: „Aidai“, 1947, Nr. 1, balandis, p. 1-6; Nr. 2, gegužė, p. 57-61; Nr. 3, birželis, p. 104-109.

Prometėjiškosios kultūros tragedija - spausdinama iš: „Ateitis“, 1932, Nr. 9, p. 416-425. Vėliau šio straipsnio pagrindu A. Maceina parengė platesnę studiją „Prometėjiško problema“, kurią paskelbė „Naujojoje Romuvoje“ (1938, Nr. 35-42). Vėliau ši studija buvo perspausdinta A. Maceinos „Raštų“ II t.

Gamta ir kultūra - spausdinama iš: „Logos“, 1937, Nr. 1 (XVII t.), p. 1-56.

Kultūra ir žmogus - spausdinama iš: „Židinys“, 1940, Nr. 5/6, p. 577-588.

Kultūra ir religija - spausdinama iš: „Aidai“, 1952, Nr. 5, gegužė, p. 193-197.

Kultūros prasmė krikščionybėje - spausdinama iš: „Aidai“, 1963, Nr. 10, gruodis, p. 425-434.

Dviejų kultūrų sankirtis - spausdinama iš: „Į laisvę“, 1974, Nr. 60, birželis, p. 9-22.

Technikos prasmė - spausdinama iš: „Naujoji Romuva“, 1931, Nr. 1, p. 16-18.

Moderniųjų šokių klausimas - spausdinama iš: „Židinys“, 1931, Nr. 10, p. 258-267.

Kalbos filosofija

Kalba ir žmogus - spausdinama iš: „Aidai“, 1990, Nr. 1, p. 8-12. Perspausdinta kn.: Maceina A. Daiktas ir žodis. - Vilnius: Aidai, 1998. Tai A. Maceinos

sumanyto paskutinio rankraštyje išlikusio tik pradėto rašyti veikalo „Lietuvių kalbos filosofija“ pirmojo skyriaus „Kalba ir pasaulis“ pirmasis poskyris. Antrasis poskyris „Kalba ir daiktas“ taip pat čia spausdinamas.

Kalba ir daiktas - spausdinama iš: „Aidai“, 1990, Nr. 2, p. 89-100. Perspausdinta kn.: *Maceina A.* Daiktas ir žodi... - Vilnius: Aidai, 1998.

Gimtoji kalba liturgijoje - spausdinama iš: „Aidai“, 1985, Nr. 1, p. 30-38; 1984, Nr. 5, p. 285-294. Perspausdinta kn.: *Maceina A.* Daiktas ir žodis. - Vilnius: Aidai, 1998.

Religija ir kalba - spausdinama iš: „Aidai“, 1982, Nr. 2, p. 128-132.

Literatūrinės interpretacijos

Literatūrinės kritikos prasmė - spausdinama iš: „Aidai“, 1951, Nr. 3, kovas, p. 121-124.

Poezijai apginti - spausdinama iš: „Draugas“, 1979, balandžio 7 d.

Laiškai rašytojams (I) - spausdinama iš: „Aidai“, 1950, Nr. 10, gruodis, p. 444—455. Perspausdinta: „Pergalė“, 1990, Nr. 8, p. 95-109.

Laiškai rašytojams (II) - spausdinama iš: „Aidai“, 1952, Nr. 10, gruodis, p. 455-465.

Asketų sukilimas-spausdinama iš: „Literatūros lankai“, 1955, Nr. 5, p. 2,19-20.

Poetų sukilimas - spausdinama iš: „Literatūros lankai“, 1955, Nr. 6, p. 1-2,16-20.

Kūrinijos giesmė - spausdinama iš: „Aidai“, 1982, Nr. 6, lapkritis-gruodis, p. 384-398.

Velnio arija - spausdinama iš: „Aidai“, 1957, Nr. 1, sausis, p. 12-17; Nr. 2, vasaris, p. 66-73.

Nusidėjėlio tragika - spausdinama iš: „Aidai“, 1959, Nr. 8, gruodis, p. 336-346; Nr. 9, lapkritis, p. 388-399.

A. Maceina, dar 1950 m. pradžioje ką tik baigęs rašyti „Jobo dramą“, kuri sudarė trečiąją ciklo „Cor inquietum“ knygą, buvo pasiryžęs toliau tęsti šį ciklą. 1950 m. vasario 8 d. laiške savo knygų mecenatui prelatui Pranciškui Jurui jis rašė: „Truputį atsikvėpęs ir leidęs smegenims pailsėti, eisiu prie Dostojevskio „Nusikaltimas ir bausmė“ ir mėginsiu šioje studijoje duoti nuodėmės ir atgailos filosofiją. Turiu čia minčių ir noro šiuos klausimus panagrinėti. Tikiuosi, kad tai nebus prastesnis veikalas už „Inkvizitorių“. Kiek „Inkvizitorius“ nagrinėjo žmogų istorijoje, tiek šioje naujoje studijoje bus nagrinėjamas žmogus savyje, tiesioginiuose savo asmens santykiuose su Dievu. Tai bus tradicinis „Cor inquietum“ tomelis, kaip pavadinau visą šį Jūsų leidžiamą ciklą“ („Antano Maceinos laiškas prel. Pranciškui Jurui“ / sud. Antanas Liuima. - Vilnius: Katalikų Akademija, 1997, p. 64). O 1950 m. gegužės 4 d. laiške P. Jurui jau rašo: „Dabar rašau trečiąjį „Cor inquietum“ tomelį „Kaltė ir atgaila“. Jo planas yra šitoks: I. Nuodėmės prigimtis: 1) nuodėmės šaltinis, 2) nusidėjėlio būseną, 3) nuodėmės esmė, 4) nuodėmės rūšys. - II. A t s i v e r t i m o k e l i a s : 1) du nusidėjėlio keliai, 2) gailėstis, 3) išpažinimas, 4) atgaila, 5) moters vaidmuo atsivertime. - P a b a i g a : atsi-

vertusiojo būseną. - Pirmieji du skyreliai jau parašyti. Pagrindan esu padėjęs Dostojevskio veikalą „Nusikaltimas ir bausmė“. Jis man tarnauja kaip medžiaga žmogaus-nusidėjėlio ir žmogaus-atsivertėlio analizei. Bent man pačiam atrodo, kad šią knygą turėčiau ne blogiau parašyti (gal net kai kur geriau) negu „Inkvizitorių“. Kitiems metams pasiliks dar du tomeliai: „Žmogaus kova su Dievu“ ir „Keliai į Dievą“. Su jais serija „Cor inquietum“ bus užbaigta. - Tokie tad yra mano artimiausi darbai“ (ten pat, p. 67-68).

Parašęs pirmuosius sumanytos knygos skyrius A. Maceina nusiuntė juos tuometiniam žurnalo „Aidai“ redaktoriui rašytojui Antanui Vaičiulaičiui, tačiau jie buvo išspausdinti tik po kelerių metų - 1959 m. pabaigoje. Apie tai A. Maceina rašė P. Jurui 1959 m. laiške per Kalėdas: „Aiduose“, gal pastebėjote, pasirodė mano ilgokas straipsnis apie nusidėjėlio tragiką. Kun. dr. Prunskis „Drauge“ atkreipė dėmesio į šį straipsnį, sakydamas, kad jis turėtų būti plačiau paskleistas. Tai yra labai sena studija. Aš ją pradėjau rašyti dar 1951 metais ir jos dalį, kuri dabar eina „Aiduose“, netrukus (gal kokiais 1952 ar 1953 metais - dabar gerai neatsimenu) pasiunčiau Vaičiulaičiui. Ši studija buvo sumanyta kaip viena iš serijos „Cor inquietum“, kuriai priklauso „Didysis inkvizitorius“ ir „Jobo drama“. Visa ši serija turėjo turėti 5 tomius: 1. „Didysis inkvizitorius“, 2. „Niekšybės pastaptis“, 3. „Jobo drama“, 4. „Kova su dievu“ ir 5. „Nusidėjėlio tragika“ <...>. „Nusidėjėlio tragika“ buvo pradėta, kaip minėjau, jau seniai ir jos pradžia nusiųsta „Aidams“. Tačiau Vaičiulaitis į tai visiškai nereagavo ir šios studijos kokius 5-6 metus nespausdino. Aš irgi jam nieko nesakiau, manydamas, kad man nepasisekė nusidėjėlio psichologijos tinkamai atskleisti ir kad studija nėra verta spausdinti. Taip tad aš ir nutraukiau jos tolesnį rašymą, nors medžiaga ir dabar tebeguli sugrupuota ir surinkta. Dabar štai po kokių 5-6 metų šios studijos pradžia pasirodė „Aiduose“: buvau labai nustebintas, ją išvydęs. O dar labiau nustebau, kad kun. dr. Prunskis ją pagyrė ir rekomendavo kitiems. Tad būtų galima ir ją pratęsti ir užbaigti. Bet... ar šiuo metu aš rasčiau laiko ir jėgų?“ (ten pat, p. 204). Deja, neatsiradus knygos leidėjui A. Maceina atidėjo šį darbą ateičiai, tačiau nuolat puoselėjo viltį kada nors prie jo sugrįžti ir pabaigti. Ir kai lik P. Juras po kelerių metų užsiminė, jog galėtų dabar vėl išleisti bent vieną jo knygą, A. Maceina tuoj pat pasiūlo pasirinkti kurią nors iš trijų nebaigtų rašyti knygų, tarp jų ir knygą apie F. Dostojevskį, kurią dabar jau vadina „Nebūties vietininkas: nuodėmės filosofijos metmenys“. 1964 m. kovo 6 d. laiške P. Jurui jis pateikia ir visų trijų nebaigtų knygų („Dievo avinėlis“, „Nebūties vietininkas“ ir „Žmogus sukilėlis“) planus. Pasirinktąją leisti knygą jis esą užbaigtų per kelis mėnesius (žr. ten pat, p. 229-233). P. Jurui pasirinkus „Dievo avinėlių“ knygą apie F. Dostojevskį taip ir liko neužbaigta.

Maišto pradmuo Adomo Mickevičiaus kūryboje-spausdinama iš: „Aidai“, 1955, Nr. 10, gruodis, p. 404-411. Kaip aiškinama pastaboje prie šio straipsnio, tai tik ištrauka iš didesnio darbo, tiksliau - santrauka. Iš tikrųjų A. Maceina planavo įtraukti ją į knygų ciklą „Cor inquietum“. Apie tai užsimenama dar 1950 m. gegužės 4 d. P. Jurui rašytame laiške, kuriame pateikia ir šios sumanytos knygos pavadinimą - „Žmogaus kova su Dievu“. Ir dar minėtoje pasta-

boje rašo, kad kitas straipsnis šia tema buvęs paskelbtas 1946 metais žurnale „Naujasis gyvenimas“, tačiau šio žurnalo numerio su minėtu straipsniu Lietuvos bibliotekose nepavyko rasti. Taip pat primenama, kad apie A. Mickevičių yra jo rašyta ir vokiškai žurnale „Zeitschrift für Ostforschung“ (1955 t.). Straipsnis pavadintas „Der Dichter des Prometheus“. O 1964 m. kovo 6 d. A. Maceinos rašytame laiške P. Jurui pateikiamas minimos studijos, šį kartą vadinamos „Žmogus sukilėlis“, planas, pagal kurį straipsnis apie Mickevičiaus „Vėlines“ sudarytų antrąjį skyrių (pirmasis būtų apie prometėjizmą Aischilo kūryboje, o trečiąjį atstotų perdirbtas ir papildytas dar 1947 m. rašytojų metraštyje „Tremties metai“ paskelbtas didokas straipsnis apie V. Mykolaičio-Putino dramą „Nuvainikuota Vaidilutė“ (žr. ten pat, p. 232-233). Deja, šiam sumanymui nebuvo lemta išsipildyti.

Dievo mirtis ir jo atsigavimas - spausdinama iš: „Aidai“, 1946, Nr. 10, rugpjūtis, p. 159-162.

Kristaus prasmė Aleksandro Bloko poemoje „Dvylika“ - spausdinama iš: „Aidai“, 1965, Nr. 4, balandis, p. 145-155. Tai Miunsterio universitete, kur A. Maceina buvo pakviestas dėstyti religijos filosofijos, 1962 m. sausio 27 d. vokiškai skaitytos inauguracinės paskaitos pagrindu parengtas lietuviškas variantas. Kaip matyti iš A. Maceinos 1964 m. kovo 25 d. rašyto laiško P. Jurui, šiek tiek praplėstas šis straipsnis turėjo sudaryti tuo metu rašomos knygos „Dievo avinėlis“ vieną iš skyrių. Pagal pirminį šios knygos sumanymą, joje A. Maceina buvo užsibrėžęs pateikti F. Dostojevskio, V. Solovjovo ir A. Bloko pažiūrų apie Kristų analizę (žr. 1964 m. kovo 6 d. laišką P. Jurui. - Ten pat, p. 230-231). Tačiau tų pačių metų pabaigoje per Kalėdas rašytame laiške P. Jurui A. Maceina prisipažįsta, kad rašant šį veikalą planas pakito: „Man atrodo, kad darbas bus per didelis, jei sudėsiu Dostojevskio, Solovjovo ir Bloko pažiūras apie Kristų. Berašant pirmąją dalį (Perkeistasis Kristus: liturgija), atsirado tiek daug minčių bei klausimų, kad iš jų susidarė netoli 200 puslapių. Man atrodo, kad to pakaktų, nes didelė knyga bus ir brangi, ir jos rašymas užsitęstų dar ilgokai. Be to, ne visi mūsiškiai - ypač jaunesnieji - pažįsta senuosius rusų religinės filosofijos ir poezijos atstovus, tad gal šių atstovų įtraukimas jiems kaip tik ir būtų neįdomus. O viską sutelkus tiksliai apie Kristų, kaip jis Rytų Bažnyčios yra išgyvenamas ir mąstomas, knyga pasidaro vieningesnė ir gal net aktualesnė, nes Rytų Bažnyčia šiandien yra visų dėmesio centre“(ten pat, p. 237).

Taigi atsisakęs F. Dostojevskio, V. Solovjovo ir A. Bloko pažiūrų analizės, A. Maceina pateikia naują knygos planą, o straipsnį apie A. Bloką paprašo P. Jurą pasiūlyti žurnalui „Aidai“, kur netrukus jis ir buvo išspausdintas.

Nuvainikuota Vaidilutė - spausdinama iš: „Tremties metai. Lietuvių rašytojų metraštis“. -Tübingen: Patria, 1947, - P. 469-496. Tai straipsnis, kuris turėjo sudaryti knygos apie prometėjizmą „Kova su Dievu“ (arba „Žmogus sukilėlis“) trečiąją dalį.

Apžadų Madona - spausdinama iš: „Aidai“, 1981, Nr. 6, p. 365-379.

Tiesos ir gyvenimo priešgynybė - spausdinama iš: „Aidai“, 1946, Nr. 12, spalio, p. 215-219.

TURINYS

FILOSOFIJA IR KULTURA

DABARTIES FILOSOFIJOS KELIAI.....	7
1. Kelias į pasaulį.....	7
2. Kelias į žmogų.....	10
3. Kelias į Dievą.....	14
4. Baigiamosios išvados.....	17
ŽMOGAUS FILOSOFIJOS VAIDMUO.....	19
ŽMOGAUS GYVENIMO PRASMĖ.....	25
<i>Įvadas. Prasmės svarba žmogaus gyvenime.</i>	25
1. Kultūra kaip artimasis tikslas.....	26
2. Religija kaip atbaigiamasis tikslas.....	31
<i>Pabaiga. Buvimo ir prasmės susijungimas.</i>	34
KULTŪROS TRAGIZMAS.....	36
<i>Įvadas.</i>	36
1. Kultūros tragizmo pergyvenimas.....	37
2. Atsakingumo tragizmas.....	43
3. Sustingimo tragizmas.....	49
4. Netikros būties tragika.....	59
PROMETĖJIŠKOSIOS KULTŪROS TRAGEDIJA.....	71
GAMTA IR KULTŪRA.....	80
Autoriaus pastaba.....	80
I. Gamtos ir žmogaus sąveika.....	81
1. <i>Gamtos ir žmogaus santykiai.</i>	81
2. <i>Gamtos įtaka žmogaus gyvenimui.</i>	89
II. Gamtinė evoliucija ir kultūrinė kūryba.....	101
1. <i>Evoliucijos esmė ir veiksniai.</i>	101
2. <i>Evoliucijos tarpsniai.</i>	105
3. <i>Evoliucijos ir kultūros paralelumas.</i>	110
III. Gamta kaip kultūros atrama.....	116
1. <i>Gamta gyveninio sąraangoje.</i>	116
2. <i>Gamtos vaidmuo istorijoje.</i>	120
3. <i>Kultūros atsiremimas į gamtą.</i>	125

KULTŪRA IR ŽMOGUS.....	129
1. Žmogaus ryšys su gyvuliu ir su kultūra.....	129
2. Gyvulio virtimas žmogumi.....	132
3. Įrankis kaip dvasios priemonė.....	135
KULTŪRA IR RELIGIJA.....	140
KULTŪROS PRASMĖ KRIKŠČIONYBĖJE.....	146
1. Klausimo esmė bei reikšmė.....	146
2. Prigimtas ryšys tarp kultūros ir religijos.....	150
3. Kultūra Dievo karalystėje.....	156
DVIEJŲ KULTŪRŲ SANKIRTIS. Dvasinė lietuviškojo jaunimo drama.....	159
1. Nuoširdus skundas.....	159
2. Kalba ir tautybė.....	160
3. Kalba ir kultūra.....	163
4. Dvikalbis lietuvis.....	165
5. Dvikultūris lietuvis.....	168
TECHNIKOS PRASMĖ.....	171
MODERNIŲJŲ ŠOKIŲ KLAUSIMAS. Bandymas spręsti šį klausimą religiniu ir kultūriniu atžvilgiais.....	174
I.....	175
1. <i>Individualistiškas dabartinės kultūros pobūdis.....</i>	175
2. <i>Modernieji šokiai kaip individualizmo apraiška choreografijoje.....</i>	176
II.....	177
1. <i>Antireliginė dabartinės kultūros pradžia.....</i>	177
2. <i>Atsipalaidavimas kultūros sričių nuo religijos.....</i>	178
3. <i>Žmogaus atpalaidavimas.....</i>	178
4. <i>Modernieji šokiai kaip atpalaiduotos seksualinės aistros apraiška.....</i>	179
III.....	180
1. <i>Individualizmas ir krikščioniškojo bendravimo prasmė.....</i>	180
2. <i>Paskiri ir gntpiniai šokiai.....</i>	181
3. <i>Krikščioniškasis žmogaus palenkimas dievišajam principui.....</i>	181
4. <i>Šokis kaip platoniškojo Eroso apraiška.....</i>	182

KALBOS FILOSOFIJA

KALBA IR ŽMOGUS.....	187
KALBA IR DAIKTAS.....	195
GIMTOJI KALBA LITURGIJOJE. Lotyniškųjų maldų vertimas.....	212
RELIGIJA IR KALBA.....	241

LITERATŪRINĖS INTERPRETACIJOS

LITERATŪRINĖS KRITIKOS PRASMĖ.....	253
1. Kritika rašytojo akivaizdoje.....	253
2. Kritika veikalo akivaizdoje.....	255
3. Kritika visuomenės akivaizdoje.....	257
POEZIJAI APGINTI. „Idėjinės impotencijos“ priekaištas mūsų poetams.....	260
LAIŠKAI RAŠYTOJAMS (I). Apie poeto būtį ir kūrybą.....	267
LAIŠKAI RAŠYTOJAMS (II). Apie poetą tautos akivaizdoje.....	286
ASKETŲ SUKILIMAS, arba meno kivirčas su dorove.....	304
1. Susimąstymas ties istorija.....	305
<i>Platonas</i>	305
<i>Savonarola</i>	306
<i>Kierkegaard</i>	307
2. Susimąstymas ties esme.....	308
3. Susimąstymas ties gyvenimu.....	311
PATRIOTŲ SUKILIMAS, arba poezijos kivirčas su tautybe.....	314
1. Patrioto grėsmė.....	314
2. Patriotikos nesėkmė.....	316
3. Maironio tautiškumas.....	320
4. Bradūno tautiškumas.....	322
5. Niliūno tautiškumas.....	324
6. Poezijos tautiškumo pavidalai.....	328
KŪRINIJO GIESMĖ. Poetinė šv. Pranciškaus egzistencija.....	332
VELNIO ARIJA. Dostojevskio mirties 75-osioms metinėms paminėti.....	354
1. Dostojevskio aktualumas.....	354
2. Filosofija ir poezija Dostojevskio kūryboje.....	358
3. Idėjos samprata Dostojevskio veikaluose.....	360
4. Būties dualizmas Dostojevskio pergyvenime.....	363
5. Buvimas kaip patyčia.....	365
6. Dostojevskis kaip žmogaus poetas.....	368
7. Žmogaus dualizmas Dostojevskio filosofijoje.....	370
NUSIDĖJĖLIO TRAGIKA. Pagal Dostojevskio veikalą „Nusikaltimas ir bausmė“.....	374
1. Nuodėmingos minties pergalė.....	374
2. Paneigimas buvimo drauge.....	381
3. Nusidėjėlio nuotaikos.....	388
MAIŠTO PRADMUO ADOMO MICKEVIČIAUS KŪRYBOJE.....	405

DIEVO MIRTIS IR JO ATSIGAVIMAS. Religinis Europos posūkis XX a. pradžioje.....	416
1. Dievo mirtis: Fr. Nietzsche.....	416
2. Dievo atsigavimas: R. M. Rilke.....	420
KRISTAUS PRASMĖ Aleksandro Bloko poemoje „Dvylika“.....	428
NUVAINIKUOTA VAIDILUTĖ. Prometėjizmo idėja Putino interpretacijoje.....	446
1. Prometėjizmo atspalviai Putino kūryboje.....	446
2. Meilė kaip aukščiausios būties dėsnis.....	449
3. Moteris kaip maišto vykdytoja.....	454
4. Žemės atpirkimas gimdymu.....	459
5. Tautos didybė ir kaltė.....	463
APŽADŲ MADONA. Meno problema Jono Griniaus dramoje „Stella maris“.....	470
I. Drama ir dramaturgas.....	470
1. <i>Dramos esmė</i>	470
2. <i>J. Grinius kaip dramaturgas</i>	473
3. <i>„Stella maris“ pobūdis</i>	476
II. Menas ir moteris.....	479
1. <i>Moteris kaip grožybė</i>	479
2. <i>Moteris kaip mergelė</i>	483
3. <i>Bekūnė madona</i>	488
Užbaiga.....	492
TIESOS IR GYVENIMO PRIEŠGINYBĖ. Tiesos problema H. Ibseno „Laukinėje antyje“ ir J. Grušo „Tėve“.....	494
Sudarytojo pastabos.....	505
Vardų rodyklė.....	510

Maccina, Antanas

Ma32 Raštai / Antanas Maccina; [sudarė Antanas Rybelis]. - Vilnius: Mintis, 1990- . - (Iš Lietuvos filosofijos palikimo : LFP).

[T.] 9: Filosofija ir kultūra. Kalbos filosofija. Literatūrinės interpretacijos. - Vilnius: Margi raštai, 2004. - 519 p. - Vardų r-klė: p. 510-515. - ISBN 9986-09-263-9

Šiuo tomu pradedami spausdinti A. Maccinos straipsniai iš prieškarinio Lietuvos ir pokario emigracijos periodikos. Jie grupuojami į tam tikrus teminius ciklus. Devintajame tome spausdinami straipsniai bendraisiais ir kultūros filosofijos klausimais - jie sudaro pirmąją tomo dalį, pavadintą „Filosofija ir kultūra“; antroji dalis skirta kalbos filosofijai; trečiojoje - filosofinės literatūrinių kūrinių interpretacijos.

UDK1+008](474.5)+800.1+808.82-01

ANTANAS MACEINA

R A Š T A I , t. 9

Parengė Antanas Rybelis
Serijos dailininkas Sigitas Šniras
Maketavo Aurelijus Petrikauskas

SL 319. 2004 02 03. 27,3 sp. l. Tiražas 500 egz. Užsakymas 3784

Išleido leidykla „Margi raštai“,

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius. El. p.: margirastai@takas.lt.

Spausdino spaustuvė „Aušra“, Vytauto pr. 23, 44352 Kaunas.